

Oznámenie o výsledku vybavenia petície

Vybavovateľ petície: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“)

Názov petície: „Petícia za ochranu inštitútu osobnej asistencie“

Text: „Spájame sa, aby sme v tejto platforme sledovali a obhajovali nástroj osobnej asistencie

- na základe Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, podľa ktorého máme mať prístup k celému spektru podporných služieb, vrátane osobnej asistencie ako nevyhnutného nástroja pre nezávislý život v spoločnosti,
- na základe princípov definovaných rezolúciou Medzinárodného sympózia osobnej asistencie v Oaklande v roku 1991 a schválených jej účastníkmi a účastníčkami,
- na základe legislatívy Slovenskej republiky zákonom č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý má v Slovenskej republike viac ako 20-ročnú históriu.

Hovoríme za mnohých ľudí, ktorí sú:

- užívatelia a užívatelky osobnej asistencie, ktorá vniesla do ich života samostatnosť a dôstojnosť,
- osobní asistenti a osobné asistentky, ktorí sa rozhodli vykonávať túto zodpovednú prácu, participovať na kvalitnejšom živote užívateľov a užívateľiek osobnej asistencie a vykonávajú ju v rôznom rozsahu,
- rodičia detí a dospelých osôb so zdravotným postihnutím, resp. iné blízke osoby, ktorým osobná asistencia zmenila život k lepšiemu,
- ľudia so zdravotným postihnutím, ktorým bola osobná asistencia zamietnutá
- inou skupinou, ktorej tiež záleží na tom, aby mali ľudia so zdravotným postihnutím vytvorené podmienky pre osobnú asistenciu a nezávislý spôsob života.

Osobná asistencia je ľudským a občianskym právom. Ľuďom so zdravotným postihnutím umožňuje žiť v prirodzenom domácom prostredí, napomáha v aktívnom spôsobe života, pomáha zachovať si dôstojné podmienky na život a plniť životné roly, začleňuje ich do spoločnosti, umožňuje im vzdelávať sa, pracovať a byť spoločensky aktívni. Vytvára pracovné príležitosti. Odľahčuje inštitucionálne služby a rodinu. Osobná asistencia tu vo forme, v akej ju poznáme, má svoje miesto. Pre mnoho ľudí predstavuje jediný funkčný nástroj k ich nezávislému životu a pomohla zmeniť životy mnohých ľudí na Slovensku. Základným pilierom je deprofesionalizácia a deinštitucionalizácia.

Aj keď úmysel, ktorý má táto vláda s osobnou asistenciou, nie je momentálne jasný, nechceme sa uspokojiť s tvrdením, že zatiaľ sa nič nemení. Naopak, vláda zo svojho rokovania 17.6.2020 vyslala signál, že sa chystá sociálna reforma, kvôli ktorej sa nezvyšuje odmena osobným asistentom a asistentkám od 1.7.2020. Myslíme si, že vzhľadom na porovnateľné opatrenia, ide v prípade osobnej asistencie o zanedbateľnú položku v rozpočte.

Ponúkame spoluprácu pri tvorbe sociálnej reformy v súvislosti so štatútom osobnej asistencie, ak taký moment nastane. Trváme však na zachovaní osobnej asistencie, vrátane jej termínu, ako vyjadrenia autonómie a práva na sebaurčenie.

V súlade s vyššie uvedeným, žiadame ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR o nasledovné:

1. ***Zvýšenie sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie na pôvodne plánovanú sumu 4,82 €.***
2. ***Ustanovenie pravidelného a adekvátneho zvyšovania sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie.***

3. *Zmena zákona v oblasti sociálneho poistenia osobných asistentov a asistentiek (nemocenské poistenie, poistenie v nezamestnanosti).*
4. *Verejný prísľub, že bude zachovaný inštitút osobnej asistencie.*
5. *Verejný prísľub, že prípadné návrhy na zmenu budú prerokované s verejnosťou ešte pred samotným spustením legislatívneho procesu.*
6. *Dementovanie vyjadrení o zmenách v osobnej asistencii, ktoré zazneli dňa 17.6.2020 na tlačovej besede ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR s názvom "O sociálnej pomoci".*
7. *Otvorenie diskusie o samostatnom zákone o osobnej asistencii.*

Je kvórová: Nie

Počet osôb podporujúcich petíciu: 11315

Dátum doručenia: 14. 09. 2020

Dátum vybavenia: 12. 11. 2020

Spôsob vybavenia: vybavená

Zdôvodnenie vybavenia:

V nadväznosti na zaslanú petíciu sa na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky dňa 12. októbra 2020 uskutočnilo pracovné stretnutie zástupcov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky s členmi petičného výboru „Petície za ochranu inštitútu osobnej asistencie“. Aj s ohľadom na prijaté závery z tohto pracovného stretnutia, by som chcela k jednotlivým bodom petície uviesť nasledovné:

K bodu č. 1 a 2

Zvýšiť sadzbu na jednu hodinu osobnej asistencie na pôvodne plánovanú sumu 4,82 €. Ustanoviť pravidelné a adekvátne zvyšovanie sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie

V súlade s ustanovením § 42 ods. 7 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (s účinnosťou od 1. júla 2018) môže vláda Slovenskej republiky ustanoviť nariadením výšku sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie podľa § 22 ods. 9 vždy k 1. júlu. Zvýšenie sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie zo sumy 4,18 eura na sumu 4,82 eura bolo súčasťou Návrhu nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovuje výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a výška peňažného príspevku na opatrovanie (s účinnosťou od 1. júla 2020), ktorý pripravilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (aj v nadväznosti na zvýšenie minimálnej mzdy pre rok 2020) ako svoj iniciatívny návrh. Znenie návrhu nariadenia vlády Slovenskej republiky bolo prerokované dňa 17. júna 2020 na rokovaní vlády Slovenskej republiky a bolo schválené s pripomienkou, v zmysle ktorej sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie sa nezvyšuje na sumu 4,82 €, ale zostáva v sume 4,18 eura, t. j. v sume platnej od 1. júla 2019, čo predstavuje sumu hrubej minimálnej mzdy v roku 2019 určenej pre 3. stupeň náročnosti práce.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky má aj napriek vyššie uvedenej skutočnosti naďalej snahu neustále zlepšovať podmienky pre osoby vykonávajúce osobnú asistenciu fyzickým osobám s ťažkým zdravotným postihnutím, avšak na druhej strane je potrebné uviesť, že všetky peňažné príspevky na kompenzáciu (vrátane peňažného príspevku na osobnú asistenciu) sú financované výlučne zo štátneho rozpočtu a zvýšenie výšky akéhokoľvek peňažného príspevku závisí od aktuálnych ekonomických možností krajiny a od politického rozhodnutia.

Zároveň považujem za dôležité uviesť aj skutočnosť, že okrem peňažného príspevku na osobnú asistenciu štát vynakladá finančné prostriedky aj na úhradu vybraných druhov poistného v rámci systému sociálneho poistenia a verejného zdravotného poistenia. V rámci systému sociálneho poistenia, za fyzickú osobu vykonávajúcu osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím v rozsahu najmenej 140 hodín mesačne, prispieva štát na dôchodkové poistenie. V rámci systému verejného zdravotného poistenia, za fyzickú osobu, ktorá vykonáva osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, štát hradí povinné verejné zdravotné poistenie.

K bodu č. 3

Zmeniť zákon v oblasti sociálneho poistenia osobných asistentov a asistentiek (nemocenské poistenie, poistenie v nezamestnanosti). Zabezpečenie osobných asistentov a asistentiek z hľadiska sociálneho poistenia je dlhodobým problémom a dôvodom, prečo je nedostatok ľudí poskytujúcich túto službu a prečo ju vnímajú ako atraktívnu len na prechodné obdobie, resp. len ako vedľajší zdroj príjmu. Ako osoby užívajúce službu osobnej asistencie pociťujeme vyčerpanosť z fluktuácie osobných asistentov a asistentiek v našom súkromí a akútny nedostatok ľudí, ktorí by túto prácu robili na „plný úväzok

Vo vzťahu k dôchodkovému poisteniu osobných asistentov sa vláda Slovenskej republiky vo svojom programovom vyhlásení zaviazala, že skvalitní systém dôchodkového poistenia osôb starajúcich sa o deti, neformálnych opatrovateľov a osobných asistentov ako poistencov štátu. Podľa rámcového plánu legislatívnych úloh vlády SR na VIII. volebné obdobie bude na tento účel v II. štvrtroku 2021 predložený návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“).

Vo vzťahu k predloženej požiadavke by sa rozšíril rozsah sociálneho poistenia tým, že dotknutí osobní asistenti by okrem obdobia dôchodkového poistenia získavali aj obdobie nemocenského poistenia a poistenia v nezamestnanosti ako poistenci štátu a následné krytie sociálnych udalostí, za zákonom stanovených podmienok, krátkodobými dávkami nemocenského poistenia a poistenia v nezamestnanosti.

Ide o zásadnú filozofickú zmenu systému sociálneho poistenia. Štátom platené poistné alebo hodnotenie trvania spoločnosťou uznaných sociálnych udalostí sa v histórii sociálneho zabezpečenia, a to až do súčasnosti, viazalo a viaže výlučne na získavanie období dôchodkového poistenia. Vznik nároku na dôchodkovú dávku je zvyčajne podmienený

dosiahnutím rádovo aj desiatok rokov poistenia. Dôchodková dávka má z vecného pohľadu povedané „dlhodobý charakter“. Má zabezpečiť príjem v invalidite, pri strate živiteľa aj v starobe. Ide o sociálne udalosti, ktoré sú buď trvalého charakteru alebo trvajú niekoľko rokov. Preto je zabezpečeniu fyzickej osoby na dôchodok venovaná osobitná pozornosť a uplatňuje sa tu inštitút platenia poisťného štátom.

Poistenie v nezamestnanosti je v zmysle zákona poistením zamestnanca pre prípad straty príjmu zo zamestnania z dôvodu nezamestnanosti alebo na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Nemocenské poistenie je poistením pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Pri navrhovanom okruhu osôb nie je naplnený tak účel dávky v nezamestnanosti, ako aj dávky nemocenského poistenia (nejde o stratu na zárobku zo zárobkovej činnosti). I keď je osobná asistencia nepochybne dôležitou činnosťou s celospoločenským významom, na účely sociálneho poistenia, v ktorom sa uplatňujú poisťné pravidlá, by zavedenie nemocenského poistenia a poistenia v nezamestnanosti plateného štátom vo vzťahu k osobným asistentom založilo legitímne požiadavky na založenie takýchto poistení vo vzťahu ku všetkým súčasným poisťencom štátu (napr. osoby starajúce sa o deti, poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie a pod.). Dovolím si konštatovať, že tým by sa ďalej deformoval systém sociálneho poistenia založený na platení poisťného s nevyhnutnou mierou solidarity. Strácal by zásluhový rozmer, ktorý bol do systému zavedený v roku 2004.

K bodu č. 4, 5, 6 a 7

Verejný prísľub, že bude zachovaný inštitút osobnej asistencie. Verejný prísľub, že prípadné návrhy na zmenu budú prerokované s verejnosťou ešte pred samotným spustením legislatívneho procesu. Dementovať vyjadrenia o zmenách v osobnej asistencii, ktoré zazneli dňa 17.6.2020 na tlačovej besede ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR s názvom: „O sociálnej pomoci“. Otvoriť diskusiu o samostatnom zákone o osobnej asistencii.

Vláda Slovenskej republiky sa vo svojom Programovom vyhlásení na obdobie rokov 2020 – 2024 zaviazala „vytvoriť jednotný systém posudkovej činnosti a prehodnotiť systém poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia“. Vychádzajúc z tohto záväzku, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky pripraví legislatívne zmeny zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dôraz bude kladený najmä na jeho precizovanie s vybranými časťami Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ako aj na zefektívnenie nástrojov integrácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím pre dosiahnutie adresnosti peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Všetky prípadné zmeny zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu bude Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ešte pred predložením návrhu zákona do legislatívneho procesu) konzultovať aj s osobami so zdravotným postihnutím, prostredníctvom ich reprezentatívnych organizácií, tak

ako je uvedené v článku 4 ods. 3 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Zástupcov osôb so zdravotným postihnutím do pracovnej skupiny bude nominovať Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Z uvedeného vyplýva, že novela zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu nebude vyjadrovať len návrhy jednotlivých organizačných útvarov ministerstva, ale aj návrhy zástupcov osôb so zdravotným postihnutím. Vami predložené návrhy sme v tomto štádiu zobrali na vedomie a na pracovnej skupine k príprave novely zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu sa nimi budeme zaoberať.

V prípade predloženia návrhu zákona do legislatívneho procesu, bude mať aj verejnú možnosť sa k nemu vyjadriť, a to v rámci medzirezortného pripomienkového konania (prostredníctvom portálu slov-lex). V súlade s legislatívnymi pravidlami vlády Slovenskej republiky (čl. 10) pred spustením tvorby návrhu zákona, v záujme informovania verejnosti a orgánov verejnej správy v dostatočnom časovom predstihu, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky zverejní na portáli slovlex aj predbežnú informáciu o pripravovanom návrhu zákona. V predbežnej informácii stručne uvedie základné ciele a tézy pripravovaného návrhu zákona, zhodnotenie súčasného stavu, spôsob zapojenia verejnosti do tvorby návrhu zákona a predpokladaný termín začatia pripomienkového konania.

Ministerstvo považuje petíciu v súlade s § 5 ods. 6 zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov za vybavenú.